

VII.510.60.2021.PKR

**Pan
SSA Krzysztof Adamiak
Prezes Sądu Apelacyjnego
w Białymstoku
ePUAP**

Szanowny Panie Prezesie,

Rzecznik Praw Obywatelskich powołany jest do ochrony praw i wolności człowieka i obywatela, określonych w Konstytucji RP oraz innych aktach normatywnych¹. Problematyka konstytucyjnego prawa do sądu pozostaje w stałym zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich. Niewątpliwie kwestia dostępności wymiaru sprawiedliwości w czasie pandemii SARS-CoV-2, należy do istotnych spraw związanych z funkcjonowaniem polskiego wymiaru sprawiedliwości i ma fundamentalne znaczenie z punktu widzenia realizacji konstytucyjnego prawa do sądu, wyrażonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

W trakcie prac nad kolejnymi nowelizacjami ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 374 ze zm.; dalej jako: ustawa o COVID-19), pojawiały się liczne propozycje dotyczące zmian w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Prezesi i dyrektorzy sądów powszechnych, działając na podstawie art. 22 oraz art. 31a ustawy

¹ Art. 208 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r., poz. 627; dalej jako: ustawa o Rzeczniku).

z dnia 27 lipca 2001 r. - *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072 zm; dalej jako: p.u.s.p.) samodzielnie wypracowali różnego rodzaju praktyki mające usprawnić ich funkcjonowanie oraz zapewnić bezpieczeństwo pracownikom oraz interesantom.

Obecnie sytuacja epidemiczna w kraju uległa poprawie, m.in. dzięki szerokiej dostępności szczepień. Do Rzecznika zgłaszają się jednak obywatele, a także przedstawiciele zawodów prawniczych, którzy zwracają uwagę, że mimo polepszenia warunków restrykcje związane z wejściem na teren sądu nie zmniejszyły się. Skarżący zwracają uwagę na takie kwestie jak: ograniczenia związane z realizacją prawa stron do przeglądania akt sprawy, ograniczenia związane z wstępem na teren sądu i swobodą przemieszczania się po nim przez zawodowych pełnomocników, ograniczenie możliwości udziału publiczności w rozprawach, a także ograniczenia związane z funkcjonowaniem biur podawczych. Przedstawiciele samorządów zawodów prawniczych podnoszą, że ograniczenia związane z wejściem na teren budynków sądów również utrudniają w sposób znaczny pracę zawodowych pełnomocników. Pełnomocnicy, którzy są ustanawiani w sprawie *ad hoc* lub występujący na podstawie udzielonej substytucji, a także aplikanci, napotykać problemy związane z wejściem do budynku sądu. Wezwania nigdy bowiem nie są kierowane wprost do tych osób i nie są one wymieniane na wokandzie sądowej, co skutkuje brakiem ujęcia tych osób jako uprawnionych do wejścia na teren sądu w danym dniu.

W piśmie skierowanym do Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 czerwca 2020 r.² Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił szereg zastrzeżeń dotyczących ograniczenia jawności rozpraw, wskazując, że konstytucyjnym standardem jest rozpoznawanie sprawy w sposób stwarzający możliwość uczestniczenia publiczności, czyli na posiedzeniach sądowych o charakterze jawnym, na które wstęp mają nie tylko podmioty uczestniczące w postępowaniu, ale także osoby trzecie.

W odpowiedzi³ Rzecznik został poinformowany, że Ministerstwo Sprawiedliwości weźmie przedstawione uwagi pod uwagę przy ewentualnych dalszych pracach. Ministerstwo wskazało również, że o stosowanych środkach ostrożności decyduje

² Koronawirus a sądy. Publiczność ma prawo do udziału w rozprawach, <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/koronawirus-rpo-publicznosc-ma-prawo-udzialu-w-rozprawach-sadowych>

³ Ibidem.

wyłącznie Prezes Sądu, w oparciu o ocenę aktualnej sytuacji na obszarze właściwości podległego mu sądu.

Rzecznik Praw Obywatelskich podejmował także interwencje w różnych sądach powszechnych w Polsce, które dotyczyły wskazanych wyżej problemów, tj. niezapewnienia czasu na przejrzanie akt w czytelni⁴ czy niemożności wejścia na teren sądu⁵.

Bez wątplenia nie da się jednoznacznie przewidzieć, jak będzie rozwijała się sytuacja związana z epidemią koronawirusa w dłuższej perspektywie, należałoby jednak zastanowić się jak w optymalny sposób zapewnić obywatelom możliwość korzystania z ich podstawowych praw oraz gwarancji procesowych i wypracować jednolite rozwiązania. Warunki epidemiczne, a także liczne nowelizacje ustawy o COVID-19 oraz Kodeksu postępowania cywilnego i Kodeksu postępowania karnego, sprawiły, że obywatele są zdezorientowani i mają trudności z realizacją swoich praw.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627), zwracam się do Pana Prezesa z uprzejmą prośbą o rozważenie przedstawionych przeze mnie uwag. Jednocześnie na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o RPO proszę o wskazanie, jakie działania zostały podjęte przez sądy powszechne znajdujące się na terenie apelacji białostockiej, by zapewnić dostępność sądu dla obywateli.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

⁴ VII.511.43.2020

⁵ VII.510.114.2020; VII.510.127.2020; VII.510.105.2020